

University of Groningen

Financial Transaction Tax (FTT): de gevolgen van de extraterritoriale werking voor Nederlandse financiële instellingen

Adema, Raymond

Published in:
Onderneming en Financiering

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2014

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Adema, R. (2014). Financial Transaction Tax (FTT): de gevolgen van de extraterritoriale werking voor Nederlandse financiële instellingen. *Onderneming en Financiering*, 2014(3), 48-56.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Financial Transaction Tax (FTT): de gevolgen van de extraterritoriale werking voor Nederlandse financiële instellingen

R.P.C. Adema

1 Inleiding

Uiterlijk op 1 januari 2016 zijn België, Duitsland, Estland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, Slowakije en Spanje voornemens om een geharmoniseerde Financial Transaction Tax (FTT) in te voeren. Hiertoe hebben zij de Europese Commissie (EC) verzocht om een voorstel voor te bereiden voor een gemeenschappelijk systeem voor de heffing van een FTT.¹ De FTT betreft een belastingheffing ter zake van transacties in financiële instrumenten die wordt geheven van financiële instellingen.

Uit een gezamenlijke verklaring van de aan de FTT deelnemende lidstaten blijkt dat men voornemens is om de FTT gefaseerd in te voeren. In de eerste fase zullen alleen transacties met aandelen en derivaten worden belast. Later volgen andere financiële instrumenten. Het staat de deelnemende lidstaten echter vrij om de FTT sneller uit te rollen.² Mogelijk maken Frankrijk en Italië hiervan gebruik, omdat deze lidstaten reeds op nationaal niveau een FTT kennen.

Een aantal lidstaten, waaronder Nederland, heeft uitdrukkelijk aangegeven vooralsnog niet toe te treden tot de groep aan de FTT deelnemende landen (FTT-zone). Een van de voorwaarden die Nederland aan een eventuele toetreding stelt, is de introductie van een vrijstelling van FTT voor pensioenfondsen. Hierin wordt door het herziene voorstel (nog) niet voorzien. De EC heeft bovendien aangegeven dat zij niet voornemens is om een dergelijke vrijstelling op te nemen, omdat pensioensparen voor de heffing van FTT dan gunstiger zou worden behandeld dan andere spaarproducten of oudedagsvoorzieningen, zoals een lijfrente van een verzekeringsmaatschappij of een beleggingsrekening bij een bank. De EC staat een neutrale behandeling van financiële instrumenten voor.

Het is belangrijk dat Nederland actief in gesprek blijft met de lidstaten uit de FTT-zone over de opzet, inhoud en werking van de voorgestelde FTT. De heffing van FTT blijft namelijk niet beperkt tot financiële instellingen met een statutaire zetel of feitelijke leiding in de FTT-zone. De reikwijdte van de FTT omvat – onder voorwaarden – ook Nederlandse banken, verzekeraars, pensioenfondsen en beleggingsinstellingen. Het is daarom van belang dat Nederland actief de belangen van

1 COM(2013)71 final, Proposal for a Council Directive implementing enhanced cooperation in the area of financial transaction tax (het voorstel voor de FTT-richtlijn).

2 Gemeenschappelijke verklaring van 6 mei 2014.

deze partijen bewaakt. Immers, achter de verzekerings- en spaarproducten van deze Nederlandse partijen gaan met name Nederlandse burgers – in de hoedanigheid van onder meer beleggers, spaarders of pensioengerechtigden – schuil.

Paragraaf 2 bespreekt wanneer financiële instellingen FTT verschuldigd zijn (subjectieve belastingplicht). Vervolgens wordt in paragraaf 3 de maatstaf van heffing toegelicht (objectieve belastingplicht). Daarna wordt in paragraaf 4 kort stilgestaan bij het tarief, terwijl in paragraaf 5 de wijze van heffing aan bod komt. In paragraaf 6 wordt de noodzaak voor een regeling ter voorkoming van internationale dubbele belasting bepleit. In paragraaf 7 volgt een bespreking van de doelen en randvoorwaarden van de FTT. De bijdrage wordt in paragraaf 8 afgesloten met een korte conclusie.

2 Subjectieve belastingplicht

2.1 Belastingplichtigen

- *Financiële instellingen*

De FTT is verschuldigd door een – in de FTT-zone gevestigde – financiële instelling die bij een belaste transactie is betrokken. Het voorstel bevat een uitgebreide opsomming van entiteiten die als financiële instelling kwalificeren, waaronder kredietinstellingen, (her)verzekeringsmaatschappijen, pensioenfondsen, instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's), alternatieve beleggingsinstellingen (ABI's)³ en beheerders van dergelijke instellingen. Daarnaast worden ook andere personen als financiële instelling aangemerkt, indien minimaal 50% van hun jaarlijkse omzet met financiële transacties wordt behaald.⁴

Een financiële instelling is niet alleen FTT verschuldigd wanneer zij als partij voor eigen rekening deelneemt aan een belaste transactie. Ook als de financiële instelling namens een ander handelt, wordt aan de heffing van FTT toegekomen.⁵ Hier van is bijvoorbeeld sprake als een klant van een bank aan de bank opdracht heeft gegeven om – ten laste van zijn (beleggings)rekening – bepaalde effecten aan te kopen.

- *In de FTT-zone gevestigde belastingplichtigen*

Een financiële instelling wordt – voor FTT-doeleinden – geacht in een lidstaat behorend tot de FTT-zone te zijn gevestigd, mits aan een van de onderstaande voorwaarden is voldaan:⁶

- 1 De financiële instelling is bevoegd om op basis van een vergunning verleend door de bevoegde autoriteiten van de deelnemende lidstaat als financiële
- 3 ABI's zijn niet alleen hedgefondsen en private-equityfondsen, maar (nagenoeg) alle beleggingsinstellingen die niet als ICBE zijn aangemerkt.
- 4 Vgl. art. 2 lid 8 onder j van het voorstel voor de FTT-richtlijn.
- 5 Art. 3 van het voorstel voor de FTT-richtlijn.
- 6 Art. 4 lid 1 van het voorstel voor de FTT-richtlijn.

instelling op te treden, voor transacties verricht op basis van deze vergunning.

- 2 De financiële instelling is bevoegd om op basis van een vergunning of anderszins – vanuit het buitenland – als financiële instelling op te treden binnen de jurisdictie van de deelnemende lidstaat, voor transacties verricht op basis van deze vergunning.
- 3 De statutaire zetel is gelegen in een jurisdictie van een deelnemende lidstaat.
- 4 De financiële instelling beschikt over een permanent adres in een deelnemende lidstaat of heeft aldaar haar gebruikelijke woonplaats.
- 5 De financiële instelling beschikt over een filiaal in een deelnemende lidstaat.
- 6 De financiële instelling is als partij voor eigen rekening of namens een ander betrokken bij een financiële transactie met:
 - a een andere financiële instelling die – op basis van de criteria 1 t/m 5 – in de FTT-zone is gevestigd; of
 - b een in de FTT-zone gevestigde⁷ niet-financiële instelling.

Voorbeeld

Een filiaal van een Nederlandse bank in Duitsland verkoopt Braziliaanse aandelen aan een Amerikaanse verzekeringsmaatschappij. De Amerikaanse verzekeringsmaatschappij en het Duitse filiaal van de Nederlandse bank kwalificeren beide als belastingplichtige. De Amerikaanse verzekeringsmaatschappij wordt namelijk geacht in de FTT-zone te zijn gevestigd, omdat zij financiële instrumenten koopt van een in de FTT-zone gevestigde partij: het Duitse filiaal van de Nederlandse bank. Hierdoor is niet alleen de Nederlandse bank FTT verschuldigd (over de verkoop), maar ook de Amerikaanse verzekeringsmaatschappij (ter zake van de aankoop).

In de praktijk kunnen meerdere criteria van toepassing zijn, waardoor een financiële instelling geacht wordt in meer dan één lidstaat te zijn gevestigd (dubbele woonplaats). Het voorstel bevat daarom een – eenvoudige maar doeltreffende – ‘tie-breaker rule’. Deze regel bepaalt dat het eerste criterium waaraan wordt voldaan, voorrang heeft boven een later genoemd criterium.

De woonplaatsregel is aangevuld met het uitgiftebeginsel. Wanneer een Nederlandse financiële instelling niet op grond van de woonplaatsregel geacht wordt in een deelnemende lidstaat te zijn gevestigd, dan kan dat nog op basis van het uitgiftebeginsel. Dit beginsel brengt financiële transacties met een instrument dat is uitgegeven binnen de FTT-zone, binnen de werkingssfeer van de richtlijn. In dat geval bepaalt de voorgestelde richtlijn dat de partij die deelneemt aan een derge-

7 Een niet-financiële instelling wordt geacht in een van de deelnemende lidstaten te zijn gevestigd, wanneer zij in de desbetreffende lidstaat (1) haar zetel – of in het geval van een natuurlijk persoon het permanente adres of bij het ontbreken daarvan de gebruikelijke woonplaats – heeft of (2) aldaar beschikt over een filiaal, met betrekking tot financiële transacties uitgevoerd door dat filiaal, dan wel (3) als partij betrokken is bij een financiële transactie ter zake van een kwalificerend instrument dat is uitgegeven binnen de FTT-zone.

lijke transactie – al dan niet op naam of voor rekening van een andere persoon – eveneens geacht wordt in de deelnemende lidstaat te zijn gevestigd waar deze instrumenten zijn uitgegeven. Een financieel instrument wordt geacht te zijn uitgegeven binnen de FTT-zone, wanneer de uitgevende instelling in de FTT-zone is gevestigd.⁸

Voorbeeld

Een in Nederland gevestigd pensioenfonds koopt van een Nederlandse bank aandelen in een Duitse luchtvaartmaatschappij. Hoewel bij deze transactie geen enkele binnen de FTT-zone gevestigde financiële instelling is betrokken en Nederland vooralsnog niet deelneemt aan de samenwerking, is er toch FTT verschuldigd over deze transactie, alleen omdat het instrument is uitgegeven binnen de FTT-zone. Het pensioenfonds en de bank worden – op basis van het uitgiftebeginsel – beide geacht in Duitsland te zijn gevestigd.

Uit een publicatie van het DG Taxation and Customs blijkt dat de toepassing van het uitgiftebeginsel bij derivaten is beperkt tot de situatie waarbij deze instrumenten zijn uitgegeven in een aan de FTT deelnemende lidstaat én worden verhandeld op een georganiseerd platform.⁹

2.2 Extraterritoriale werking

De heffing van FTT is – zoals hiervoor aangeduid – niet beperkt tot financiële transacties die binnen de FTT-zone worden afgehandeld. Ook financiële transacties buiten de FTT-zone vallen binnen de reikwijdte, wanneer (1) een van de betrokken financiële instellingen geacht wordt binnen de FTT-zone te zijn gevestigd (de woonplaatsregel) of (2) de financiële transactie ziet op een belaste transactie van een instrument dat is uitgegeven binnen de FTT-zone (het uitgiftebeginsel). Dit is slechts anders indien een financiële instelling aantoonbaar dat er geen verband bestaat tussen de ‘economic substance’ van de transactie en de jurisdictie van een van de deelnemende lidstaten.¹⁰ Het is onduidelijk wanneer een dergelijk verband ontbreekt.¹¹

De extraterritoriale werking heeft reeds tot enige beroering geleid. Het Verenigd Koninkrijk had namelijk een gerechtelijke procedure aanhangig gemaakt bij het Europese Hof van Justitie. Deze procedure leek zich met name tegen de extrater-

8 SWD(2013)28 final, impact assessment accompanying the document Proposal for a Council Directive implementing enhanced cooperation in the area of financial transaction tax. Analysis of policy options and impacts, p. 40.

9 DG Taxation and Customs, How the FTT works in specific cases and other questions and answers, p. 24. Zie ook Analysis of policy options and impacts, p. 40. Art. 4 lid 1 onder g van het voorstel voor de FTT-richtlijn.

10 Vgl. art. 4 lid 3 van het voorstel voor de FTT-richtlijn.

11 Een dergelijk verband kan wel aanwezig worden geacht wanneer een van de aan de transactie deelnemende partijen in de FTT-zone is gevestigd of de financiële instrumenten in de FTT-zone zijn uitgegeven. Het lijkt derhalve niet mogelijk om tegenbewijs te leveren bij de toepassing van het uitgiftebeginsel.

ritoriale werking van het voorstel te richten en tegen de impact die het voorstel heeft op de bevoegdheden, rechten en verplichtingen van de niet-deelnemende lidstaten.¹² Het Hof van Justitie heeft het beroep van het Verenigd Koninkrijk echter onlangs verworpen, omdat de FTT nog niet definitief is vastgesteld.

3 Objectieve belastingplicht

3.1 *Belastbaar feit*

Een belaste transactie betreft elke *financiële transactie* waarbij ten minste één partij geacht wordt in de FTT-zone te zijn *gevestigd* én waarbij een – al dan niet fictief – in de FTT-zone gevestigde *financiële instelling* is betrokken.¹³

Een financiële transactie omvat de aan- en verkoop van financiële instrumenten.¹⁴ De aan- en verkoop van een financieel instrument vormen echter twee afzonderlijke financiële transacties. Aldus kan over een en dezelfde overeenkomst meer dan eenmaal FTT verschuldigd zijn.

Het begrip financiële transactie is – volgens de toelichting van de EC – niet beperkt tot de overgang van het juridisch eigendom, maar ziet op alle aangegane verplichtingen,¹⁵ waarbij het risico en de voordelen die met een financieel instrument samenhangen, worden overgenomen.¹⁶ De verkrijging van het economisch eigendom van financiële instrumenten vormt derhalve ook een financiële transactie.

De heffing van FTT is niet beperkt tot de handel op de gereguleerde markten. Ook buiten deze markten verhandelde instrumenten (zogenoemde ‘over-the-counter

12 Het Europese Hof van Justitie op 30 april 2014 betreffende het beroep ingesteld door het Verenigd Koninkrijk tegen het besluit 2013/52/EU van de Raad van de Europese Unie houdende machtiging om een nauwere samenwerking aan te gaan op het gebied van belasting op financiële transacties (zaak C-209/13). Het Verenigd Koninkrijk verzocht om nietigverklaring van het voornoemde besluit.

13 Art. 3 lid 1 van het voorstel voor de FTT-richtlijn.

14 Om te voorkomen dat de heffing van FTT eenvoudig kan worden voorkomen door gebruik van een vervangend instrument bevat het voorstel een ruime definitie van financieel instrument: “Financial transaction” means any of the following: (a) the purchase and sale of a financial instrument before netting or settlement; (b) the transfer between entities of a group of the right to dispose of a financial instrument as owner and any equivalent operation implying the transfer of the risk associated with the financial instrument, in cases not subject to point (a); (c) the conclusion of derivatives contracts before netting or settlement; (d) an exchange of financial instruments; (e) a repurchase agreement, a reverse repurchase agreement, a securities lending and borrowing agreement.’ Aldus vallen onder meer transacties ter zake van zowel op de kapitaal- als op de geldmarkt beschikbare instrumenten, alsmede deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen en derivatencontracten binnen de reikwijdte van de FTT. De voorgestelde richtlijn verwijst voor de term financieel instrument naar de zogenoemde MiFID-richtlijn. Daarnaast omvat deze term ook gestructureerde producten.

15 COM(2013)71 final, Proposal for a Council Directive implementing enhanced cooperation in the area of financial transaction tax (het voorstel voor de FTT-richtlijn), p. 8.

16 O. Henkow, The Commission’s proposal for a common system of financial transaction tax: A legal appraisal, EC Tax Review 2012, afl. 1, p. 9.

trade') vallen binnen de reikwijdte van de heffing.¹⁷ Het begrip financieel instrument omvat namelijk onder meer effecten, geldmarktinstrumenten, deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen en derivaten.

3.2 Uitzondering voor transacties op de primaire markt

Het voorstel bevat een beperkt aantal vrijstellingen en uitzonderingen. Het voert te ver om deze hier nader te behandelen. Eén uitzondering kan echter niet onbesproken blijven. Dit betreft de uitzondering voor transacties op de primaire markt (de emissiemarkt voor nieuw uitgegeven effecten).¹⁸ Deze uitzondering in de vorm van een vrijstelling is opgenomen om strijd met de richtlijn betreffende de indirecte belastingen op het bijeenbrengen van kapitaal (2008/7/EG) te voorkomen. Deze richtlijn verbiedt lidstaten namelijk om een indirecte belasting te heffen bij kapitaalvennootschappen ter zake van onder meer de inbreng van kapitaal.¹⁹

4 Tarief

De verschuldigde FTT bedraagt ten minste 0,1% van de verkoopprijs,²⁰ dan wel in het geval van derivaten ten minste 0,01% van de nominale waarde van de onderliggende goederen. Het voorstel bevat een minimumtarief. De lidstaten mogen een hoger tarief invoeren. Desgewenst kunnen de lidstaten deze tarieven verhogen. Het is echter de vraag of lidstaten van deze mogelijkheid gebruik zullen maken vanwege het (vermeende) risico dat beleggers door het hogere tarief hun heil mogelijk elders zullen zoeken.

In de literatuur is betoogd dat het tariefsverschil tussen derivaten en overige financiële instrumenten een verschuiving van transacties van overige financiële instrumenten naar derivaten in de hand werkt.²¹ Dit hoeft naar mijn mening niet per definitie het geval te zijn, omdat in het geval van derivaten wordt uitgegaan van de onderliggende waarde.

5 Wijze van heffing

De FTT dient op aangifte te worden voldaan. Het aangiftetijdvak is vastgesteld op één maand. De formaliteiten rondom de aangifte zijn overgelaten aan de lidstaten. Dit betekent dat elke lidstaat zelf maatregelen dient te treffen op basis waar-

17 COM(2013)71 final, Proposal for a Council Directive implementing enhanced cooperation in the area of financial transaction tax (het voorstel voor de FTT-richtlijn), p. 8.

18 In de voorgestelde richtlijn wordt – door middel van een verwijzing naar art. 5 onder c van de MiFID-richtlijn – bepaald dat de FTT niet geldt.

19 Zie art. 5 lid 1 van deze richtlijn voor de volledige opsomming.

20 De FTT wordt berekend over de marktwaarde indien de overeengekomen verkoopprijs lager is dan deze waarde.

21 P. Kavelaars, Opmaat naar de Robin Hood tax?, WFR 2012/40.

van de voor de heffing benodigde gegevens worden verstrekt.²² Het voorstel bevat hiervoor geen geharmoniseerde regels.

De over een aangiftetijdvak verschuldigde belasting dient binnen tien dagen na het einde van het aangiftetijdvak te zijn afgedragen (betalingstermijn).²³ Het voorstel voorziet in een vorm van ketenaansprakelijkheid. Elk van de bij een transactie betrokken partijen (gezamenlijk dan wel afzonderlijk) zijn namelijk (gezamenlijk en afzonderlijk) aansprakelijk voor de – ter zake van de desbetreffende transactie – verschuldigde FTT, indien de verschuldigde FTT niet binnen de gestelde betalingstermijn is afgedragen. Deze aansprakelijkheid is niet beperkt tot de bij de transactie betrokken financiële instellingen, maar omvat ook niet-financiële instellingen.²⁴

Deze belasting dient te worden afgedragen aan de lidstaat waar de financiële instelling op basis van de voorgestelde richtlijn geacht wordt te zijn gevestigd.²⁵ Dit kan een andere lidstaat zijn dan de lidstaat waar de instelling feitelijk haar zetel of plaats van leiding heeft (fictieve vestigingsplaats). De EC pleit voor het opstellen van uniforme regels voor de inning van de verschuldigde belasting. Op deze wijze dient de gelijke behandeling van belastingplichtigen te worden verzekerd, terwijl tegelijkertijd de administratieve lasten niet onnodig worden verzwaaard.²⁶ Ik kan me voorstellen dat deze regels ook worden gebruikt om handen en voeten te geven aan de effectuering van de FTT die verschuldigd is door belastingplichtigen die geacht worden in de FTT-zone te zijn gevestigd, maar feitelijk niet over enige aanwezigheid beschikken.

6 Internationaal dubbele heffing

Door de extraterritoriale werking kan er samenloop optreden met de FTT of andere indirecte belastingen op financiële transacties, die worden geheven door lidstaten die niet deelnemen aan de samenwerking, zoals Hongarije, Ierland en het Verenigd Koninkrijk, of derde landen, bijvoorbeeld Taiwan. Het onderstaande voorbeeld illustreert dat er alsdan dubbele heffing kan optreden.

Voorbeeld

Een Nederlandse bank verkoopt aandelen van een Britse beursgenoteerde vennootschap aan een Franse bank. Door de extraterritoriale werking van de voorgestelde FTT zal niet alleen Britse stamp duty verschuldigd zijn, maar ook FTT.

22 Art. 11 lid 3 van het voorstel voor de FTT-richtlijn.

23 Art. 11 lid 1 van het voorstel voor de FTT-richtlijn.

24 Art. 10 lid 3 van het voorstel voor de FTT-richtlijn.

25 Art. 10 lid 1, tweede volzin, van het voorstel voor de FTT-richtlijn.

26 Vgl. art. 11 lid 2 en 5 van het voorstel voor de FTT-richtlijn. Zie ook COM(2013)71 final, Proposal for a Council Directive implementing enhanced cooperation in the area of financial transaction tax (het voorstel voor de FTT-richtlijn), p. 13.

Het richtlijnvoorstel voorziet in deze gevallen niet in een vrijstelling, verrekening of andere voorkoming van dubbele heffing. Het verdient de voorkeur dat het voorstel op dit punt wordt aangepast of dat er een (multilaterale) overeenkomst wordt gesloten tussen de FTT-zone, Hongarije, Ierland en het Verenigd Koninkrijk om dubbele heffing te voorkomen. Daarnaast zullen hierover ook met derde landen afspraken moeten worden gemaakt.

Dit lijkt echter niet eenvoudig omdat hiervoor voor alle lidstaten acceptabele allocatie- en voorkomingsregels moeten worden geformuleerd. De verschillende lidstaten en derde landen maken voor de heffing van FTT of andere indirecte belastingen op financiële transacties echter gebruik van verschillende beginselen, zoals de woonplaats en/of de plaats van uitgifte, zodat overeenstemming over de hiervoor bedoelde regels de nodige tijd zal vergen.

7 Doel van het voorstel voor een geharmoniseerde FTT

Het voorstel voor een geharmoniseerde FTT bevat een drietal algemene doelstellingen.²⁷ Het eerste doel betreft de harmonisering van de heffing van een indirecte belasting op financiële transacties. Dit doel dient de adequate werking van de interne markt voor financiële transacties te verzekeren en eventuele concurrentievervalsingen tussen financiële instrumenten, instellingen en markten in Europa te voorkomen. Het tweede doel van het voorstel is het verzekeren van een eerlijke en substantiële bijdrage van financiële instellingen aan de kosten van de recente economische en financiële crisis en het – vanuit fiscaal oogpunt – creëren van een gelijk speelveld tussen de financiële sector en andere sectoren. Het derde doel is het ontmoedigen van transacties die de efficiency van de financiële markten niet versterken en het aanvullen van toezichtrechtelijke regels om toekomstige crises te voorkomen.

Op deze doelen is in de literatuur en vanuit de praktijk reeds de nodige kritiek geuit. Het eerste doel lijkt me echter zuiver. Een aantal lidstaten – Frankrijk (2012), Italië (2013) en Hongarije (2014) – heeft reeds op nationaal niveau een FTT ingevoerd, terwijl in andere lidstaten stemmen opgingen om eveneens over te gaan tot heffing van een FTT. Door verschillen in subject, grondslag en tarief bestaat het risico dat de nationale FTT-systemen de werking van de financiële markten en het speelveld tussen financiële instellingen verstoren. Dit vormt naar mijn mening een legitieme aanleiding voor gemeenschappelijke regels.

Het is echter de vraag of het voorgestelde gemeenschappelijke systeem voor de heffing van FTT niet zelf tot verstoring van de concurrentieverhoudingen leidt. De reden hiervoor is dat het voorstel erg algemeen is en geen rekening houdt met nationaalrechtelijke verschillen in onder meer de vormgeving van spaar- en oudedagsvoorzieningen. Hierdoor is de neutraliteit tussen dezelfde spaar- en oude-

27 COM(2013)71 final, Proposal for a Council Directive implementing enhanced cooperation in the area of financial transaction tax (het voorstel voor de FTT-richtlijn), p. 2 e.v.

dagsproducten uit verschillende lidstaten niet verzekerd, hetgeen de concurrentie tussen de aanbieders van deze producten kan verstoren.

Daarnaast heeft een aantal lidstaten reeds aangegeven dat zij vooralsnog niet zullen deelnemen aan de voorgestelde heffing van FTT. Hierdoor treedt er een tweedeling op binnen de Europese markt voor spaar- en oudedagsvoorzieningen. Deze fragmentatie lijkt onwenselijk.

Bij het tweede doel kan men zich afvragen of de kosten van de FTT in de praktijk niet zullen worden doorbelast door financiële instellingen aan de beleggers en spaarders. De algemene verwachting is dat de FTT direct in rekening wordt gebracht bij de klant ten behoeve van wie de transactie plaatsvindt, dan wel indirect wordt doorberekend in de vorm van een lager rendement op het beleggings- of spaarproduct waarvoor de transactie is aangegaan.

In de literatuur worden vraagtekens geplaatst bij het derde doel van de FTT. De voorgestelde FTT dient er onder meer voor te zorgen dat risicovolle of speculatieve transacties worden ontmoedigd. De voorgestelde heffing van FTT is echter niet beperkt tot dit type transacties, terwijl dergelijke transacties niet zijn onderworpen aan een hoger tarief.

8 Conclusie

Nederland neemt vooralsnog niet deel aan de FTT-zone. Toch dienen Nederlandse financiële instellingen rekening te houden met het voorstel voor een gemeenschappelijk systeem voor de heffing van FTT. Dit komt onder meer door de extraterritoriale werking van dit voorstel. Hierdoor is de heffing van FTT niet beperkt tot transacties die binnen de FTT-zone worden afgehandeld.

Het komende jaar zal blijken of de aan de FTT deelnemende lidstaten overeenstemming kunnen bereiken over het richtlijnvoorstel. Mogelijk wordt er naar aanleiding van dit besluitvormingsproces – of in de aanloop hiernaartoe – nog een aantal wijzigingen doorgevoerd. Het verdient aanbeveling dat de deelnemende lidstaten ruim voor 1 januari 2016 uitsluitsel geven over de definitieve versie van de richtlijn en eventueel flankerende wet- en regelgeving, zodat financiële instellingen voldoende tijd hebben voor een zorgvuldige implementatie in hun organisatie en processen.

Vanwege de impact van het voorstel en de mogelijke korte tijdspanne tussen het uiteindelijke besluit en de invoeringsdatum verdient het aanbeveling dat financiële instellingen tijdig nadenken over de implementatie van de voorgenomen heffing van FTT, bijvoorbeeld door reeds in een vroeg stadium een impact assessment uit te laten voeren.